

πύλης τῶν ἀνακτόρων, καὶ νὰ παρατάξωσιν αὐτοὺς ὡς εἰς μάχην. Χωρὶς δὲ νὰ δώσῃ οὐδεμίαν ἄλλην ἐξήγησιν περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐκτάκτου ταύτης τελετῆς, μετέβη ἐν σπουδῇ εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς Εἰρήνης καὶ ἡσπάσθη αὐτὴν μετ' ἀσυνήθους τρυφερότητος· ὕστερον δὲ ἐδείπνησε καὶ διήλθεν ὥρας ὀλοκλήρους μετὰ τῆς συζύγου του. Τὴν δ' ἐπαύριον μετὰ τὸ γεῦμα τὴν παρεκάλεσεν νὰ καλλωπισθῇ ὅσον ἦν δυνατόν ἐντελέστερον, καὶ νὰ ἐπιδείξῃ τὰ θέληγτρά της διὰ παντοίας τέχνης, προφασισθεὶς ὅτι θὰ τὴν συμπαράλῃ εἰς λαμπρὰν τελετὴν τὴν ὁποίαν χάριν αὐτῆς προετοίμασεν.

Ἐν τούτοις τὸ ἵπποδρόμιον ἔβριθε στρατιωτῶν καὶ ἀξιωματικῶν, οἵτινες ἀνέμενον εὐσεβάστως τὰς διαταγὰς τοῦ Σουλτάνου. Μετ' ὀλίγον ἀλλαγμὸς ἡγήρθη, αἱ σάλπιγγες ἤχησαν καὶ ὁ Σουλτάνος κρατῶν τὴν χεῖρα τῆς Εἰρήνης ἦλθε καὶ ἔστη ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος τῆς κλίμακος τῶν ἀνακτόρων.

Σπανίως ἡ ὥραία Ἕλληνις παρουσιάζετο εἰς ξένων βλέμματα· ὅταν λοιπὸν τὸ θρασὺ ἐκεῖνο πλῆθος τῶν στρατιωτῶν εἶδεν αὐτὴν, συνεκινήθη, κατεγοητεύθη ὑπὸ τοῦ ἐξόχου κάλλους της, καὶ ἀκούσιος κατέλαβε πάντας σεβασμὸς, καὶ ψιθυρισμὸς ἠκούσθη ἐγκωμίων ὑπὲρ αὐτῆς.— Εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ σας τελειότερον τούτου πλάσμα, ἠρώτησεν ὁ Σουλτάνος τοὺς περὶ αὐτὸν μεγιστάνας. Ἀλλ' αὐτοὶ ζῶηροὶ καὶ χειροκροτήσεις ἀπήντησαν πάραυτα εἰς τὴν ἐρώτησιν· οἱ δὲ ἀξιωματικοὶ γονυπετήσαντες πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Μωάμεθ, ἀνεκήρυξαν τὴν Εἰρήνην *στολισμὸν τῆς αυτοκρατορίας* καὶ ἐξώρισαν αὐτὸν νὰ τὴν ἀγαπᾷ διὰ βίου, καθόσον δὲν παρεβλάπτετο ἐκ τούτου ἡ δοξα αὐτοῦ καὶ τῶν προγόνων του.

— Εἰς αὐτὴν ὅμως τὴν δόξαν, εἶπεν ὁ Σουλτάνος μὲ φωνὴν μανιώδη, ἀφιέρωσα ἐγὼ ὀλόκληρον τὸν βίον μου, αὐτὴν νυχθημερὸν ὀνειρεύομαι καὶ ὑπὲρ αὐτῆς μόνῃς ἐργάζομαι. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἤκουσα ὅτι κατακρίνετε τὸν ἔρωτά μου, μάθετε σήμερον ὅτι ὁ Σουλτάνος σας ἐξουσιάζει ὅχι μόνον τὴν οἰκουμένην ἀλλὰ καὶ τὸν ἑαυτὸν του ἀκόμη.

Εἶπε, καὶ τὸ πρόσωπόν του ἐπυρώθη, ἤσπραψαν οἱ ὀφθαλμοὶ του καὶ καταληφθεὶς ὑπὸ μαγίας ἤρπασε τὴν Εἰρήνην ἀπὸ τῆς κόμης, ἐνῶ ἡ δυστυχὴς ἴσατο ἐκστατικὴ καὶ ἀνέμενε τὸ τέλος τοιαύτης ἀπροσδοκῆτου ὀμιλίας, ἔσυρε τὴν σπάθην καὶ πρὶν ξηνοήσωσιν οἱ περιεστῶτες τί

ἔμελέτα, ἀπέκοψε διὰ μιᾶς τὴν ὥραϊαν καὶ νεανικὴν ἐκείνην κεφαλὴν

Εἰσῆλθεν ὕστερον εἰς τὸ σεράγιον μεθ' ὀρυκτοῦ, ἀφήσας εἰς τὰ ἐκπληκτὰ βλέμματα τῶν γιενιτσάρων τὸ ἄπνουν σῶμα τῆς Σουλτάνας, ἥτις πρὸ μιᾶς στιγμῆς διήγειρεν ἀπάντων τὸν θαυμασμόν.

Θ.

ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ

Εἰς ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΝ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδιον 39).

ΜΕΤΑ σύντομον διάπλουν ἐφθάσαμεν εἰς τὸν ἄλλον βράχον, τὸν ἰσάκις τῷ πρώτῳ ἐνδοξον καὶ σεβαστὸν, εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἀλιοῦσαν, εἰς τὴν δευτέραν ναυτικὴν δύναμιν τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1821, τὴν ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν *Pescia* κληθεῖσαν, ἥτοι ἰχθυόεσσαν, ἐξ οὗ τὸ ἡμέτερον Σπέτσαις. Ἡ πόλις τῆς νήσου ταύτης δὲν ἔχει τὴν ἑκτασιν τῆς Ἰδρας οὐδὲ τὴν ἐξωτερικὴν λαμπρότητα τῶν οἰκιῶν ἐκείνης, ἀλλ' ἔχει ἀτρομήτους ναύτας ἐρρωμένιστατα, ἄνευ πολλῶν ἀξιώσεων, πολεμήσαντας ἐν τῇ τοῦ ἔθνους ἐπαναστάσει καὶ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ ἐπιδιοθέντας εἰς τὸ σύνθηρος αὐτῶν ἔργον, εἰς τὴν θάλασσαν. Αἱ Σπέτσαις ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἀνέδειξαν πολλοὺς, ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῶν διητύνη τὸ πολιτικὸν τῆς Ἑλλάδος σκάφος. Τοῦτο ὑπῆρξε σωτήριον εἰς τοὺς κατοίκους τῆς ἀρχαίας Ἀλιούσης, διότι ἤθελον εἶσθαι σήμερον (εἰ ἐδίδοντο εἰς τὴν ὑπαλλήλιαν, ὡς οἱ Ἰδραῖοι) εἰς ἡττονα θέσιν εἰς ἣν τὰ νῦν εὐρίσκονται. Ἡ κατάστασις τῶν Σπετσῶν ἐστὶν ἀνθηρὰ, ἡ νῆσος αὐτῶν ἀκμάζει, ὁ Πλοῦτος οὐδέποτε ἀπεδήμησεν εἰς τὰ ξένα, ἀλλὰ κατοικεῖ ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ εὐδαίμονας καθίστησιν. Καὶ ταῦτα πάντα, διότι οὐδέποτε παρήτησαν τὸ ἔργον τὸ δοξάσαν αὐτοὺς ἐν ἑπτὰ πολέμοις καὶ μάχῃς ἐν ναυτοῖς, διότι δὲν ἀντήλλαξαν τῆς δόξης τὸν πλοῦτον. Αἱ Σπέτσαις σήμερον εἶνε ὁ ναυτικὸς λαὸς τῆς Ἑλλάδος· οἱ συμπολιταὶ μου Ψαριανοὶ ἐνθυμοῦνται ἔτι καὶ νῦν τὴν φιλοξενίαν, ἣν εὗρον ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ μετὰ τὴν λυπηρὰν, ἀλλ' ἡρώϊκην καταστροφὴν τῆς πολυπαθοῦς πατρίδος τῶν, τῆς ἔνεκα τοῦ τρόμου, ὃν διέσπειρε εἰς τοὺς Τούρκους, δικαίως Προπύργιον τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος ὀνομασθείσης. Οἱ Ψαριανοὶ καὶ οἱ Σπετσιῶται ἀνταγαπῶνται ὡς δύο συναγωνιστὰ ἀρχαῖοι, ὡς δύο φίλοι βέβαιοι, διανείμαντες ἐν ἡ-

μέραις κακουχίας καὶ κινδύνων τὸν μέλανα καὶ ὀλίγον ἄρτον καὶ διὰ τῶν ἰδίων βραχῶν καλύψαντες τὴν γύμνωσιν τῶν. Οἱ Σπετσιῶται ὑπῆρξαν λαὸς γενναῖος, συμβιβαστικὸς καὶ μετριοφρῶν· ὁ Θεὸς ἠλόγησεν αὐτούς.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἐλλιμενίζομεθα εἰς τὰς Σπέτσας φίλος μου τις λίαν περιέργος μοι ἔδειξε συγκινητικὴν τινὰ σκηνήν, ἥτις οὐκ ὀλίγα μοῦ ἀπέσπασε δάκρυα καὶ μὲ ἔκχευε νὰ φιλοσοφῶ ἐπὶ τῆς διαφθορᾶς, ἣτι ἐπεβόλασε πλέον εἰς τὴν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀναγεννηθεῖσαν πατρίδα μας. Ἐχει δ' οὕτως.

Στρατιωτικὸς τις συνώδευε κόρην τινὰ μετὰ τῆς μητρός της ἣν δὲ ἡ κόρη αὕτη ὥραία καὶ καλλίμορφος ἀπλοῦκῶς μὲν, ἀλλὰ μετὰ χάριτος ἐνδεδυμένη ἦγεν δὲ τὸ 14 ἢ 15 τῆς ἡλικίας της. Ἡ νεάνις αὕτη περιπαθῶς ἀποβλέπουσα εἰς τοὺς οὐρανοὺς τοῦ στρατιωτικοῦ καὶ ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτοῦ τὰς χεῖρας ἔχουσα, ἰκέτευεν αὐτὸν καὶ προσελιπαίρει, οὐχὶ ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ἵνα μὴ καταλείψῃ αὐτήν, ἀλλὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ. Ἡ δυστυχὴς κόρη ἐγένετο θυμὰ ἀπατηλῶν ὑποσχέσεων, καὶ εἰς οὐδὲν ὠφέλησαν αὐτῇ τὰ δάκρυα καὶ ἡ πεντάωρος ἱκεσία ἡ ἀπ' Ἀθηνῶν μέχρι Σπετσῶν. Ἡ δυστυχὴς κλαίουσα μετὰ τῆς μητρός της ἠναγκάσθη νὰ παραιτήσῃ τὸν ἀμείλικτον καὶ ἀπατηλὸν αὐτῆς ἔραστον καὶ ἐξέλθῃ εἰς Σπέτσας. Ὅποια καὶ ὅποσα τὰ διὰ τοιούτων ὑποσχέσεων θύματα!

Ἄμα ἀναχθέντες ἐκ τῆς νήσου ταύτης καὶ ἄνεμος σφοδρὸς, θερμότατος καὶ πνιγρὸς ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς πνέων, κατέλαβεν ἡμᾶς· ἐνόμισα, ὅτι ὁ ἄνεμος αὐτὸς ἦν τοιοῦτος ἕνεκα τοῦ λείητος τοῦ ἀτμοπλοίου ἀφ' οὗ διήρχετο καὶ ἔφθανεν εἰς ἡμᾶς καθυμένους εἰς τὴν πρύμναν, (διότι ὁ ἄνεμος ἦτο ἀντίπρῳρος), ἀλλ' ἐξήγαγον ἑμαυτὸν τῆς ἀπάτης πορευθεὶς εἰς τὴν πρῶραν. Παρατήρησα τὸ ὥρολόγιόν μου· ἐδείκνυε τὴν 12 ἀκριβῶς, ἐσημείωσα αὐτὴν εἰς τὸ χαρτοφυλάκιόν μου· ἅπαντες ἐμείναμεν ἐκπληκτοὶ ἐπὶ τῇ θερμότητι καὶ τῇ πνιγμονῇ τοῦ ἀνέμου, ὃν καὶ μάλιστα ἐν θαλάσῃ πρῶτον ἦδη ἀνέπνευσα ἐπὶ τῆς ζωῆς μου. Ὁ λουστὴς ἐν τὸς λουτροῦ Τουρκικοῦ θερμοτάτου δύναται νὰ λάβῃ καθαρὰν ιδέαν. Ἦτο πνίγος, *chaleur étouffante* κατὰ τὴν γλῶσσαν τῶν Γάλλων, πνίγος ἄγχον ἡμᾶς ὁμοίως πρὸς τοὺς ὑπὸ τῶν ἐφιαλτῶν πνιγμοὺς, κατειχόμεθα δὲ ὑπὸ ἀσφυξίας καὶ τὸ σῶμά μας ἦτο ξηρότατον, ἡδὲ ἄδηλος ἀναπνοὴ οὐδ' ὅλως ἐνῆργει. Ἐψον αἴφνης ὕδωρ πολὺ εἰς τὸ πρῶ-

σωπον ἀνθρώπου, ὁμοίως εἶχομεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἐπάσχομεν· ὦ πόσον ἄραγε θὰ ὑπεφέρατε. σῆς εὐγενεὶς κάτοικοι τῆς Κεχωπίας! τὸ ἐμάθαμεν ἐκ τοῦ στόματός σας, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς σᾶς ἐνθυμήθημεν τότε. « ὦ τί νὰ γίνεταί τῶρα εἰς τὰς Ἀθήνας! » ἦτο ἡ συνεχὴς ἡμῶν ἐπιφώνησις.

Τὸ ἀτμόπλοον μετ' οὐ πολὺ κάμψαν εἰσῆρχετο εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον, ὁ δὲ ἄνεμος ἐπὶ τινὰ χρόνον πνέων παραπλεύρως, ἥδη ἐγένετο οὐριος καὶ φορὸς, μεγαλοπρεπέστατα δὲ καὶ ὑπερφηφάνως ἡ Καρτερία προὐχρεὶ διαχαράττουσα αὐλακα εὐθεῖαν μὲν κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ἥτις μετ' ὀλίγον ἐκαμπυλοῦτο παραδόξως!... Εἰ καὶ ὁ ἄνεμος ὀλεθριώτατα ἔπνεε, μετὰ περιεργείας οὐ μικρᾶς περιεργαζόμεθα τὸν θαλάσσιον πύργον, τὰ φρούρια τῆς τὰ ἀπόρθητα καὶ τοὺς ἱστορικοὺς ἥδη καταστάντας λόφους τῆς Ἀρείας καὶ τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ. Ὁ περιηγούμενος τὸ Ναύπλιον ἔχει ἀφθονοὺς τὴν ὕλην τῆς περιγραφῆς, διότι αὐτοῦ μεγάλα διεδραματίσθησαν ἱστορικὰ συμβάντα ἀπὸ τοῦ 24 μέχρι τῆς σήμερον ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας, ἐπιβλεπομένης εἴτε ὑπὸ ἐξωτερικῶν εἴτε ὑπὸ ἐσωτερικῶν ἐχθρῶν.

Τὸ πυροβόλον τὸ ὁποῖον ἀντηχεῖ ἀπὸ τῆς Ἀκροναυπλίας εἶχε πάντοτε τὴν καλὴν ἢ κακὴν σημασίαν του, εἶχε κακὴν ὅταν ἐπληττε τὸ Ἑλληνικὸν στῆθος τοῦ αἰοιδίμου Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὅταν ἔβαλλε ἀδελφοὺς ἐν τῇ Προνοίᾳ ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως. Εἶχε καλὴν, ὅτε ἐδέχετο τὸν βασιλέα κατὰ τὸ 1833 καὶ ὅτε τὸν ἐδίωκεν τὸ 63.

Περίεργον τῶνόντι καὶ θαυμαστόν! τὸ πυροβόλον τοῦ Ναυπλίου ὁμοιάζει πρὸς τοὺς κώδωνας τῶν ἐκκλησιῶν, οὔτινες ἄλλοτε μὲν κρούουσι χαρμῶν, ἄλλοτε δὲ λυπηρῶς. Τὸ πυροβόλον τοῦ Ναυπλίου ἐσήμανε τὴν ἐναρξιν καὶ λήξιν τριακονταετοῦς βασιλείας, παραγνῶρισάσης τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἐκλήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ βασιλεύσῃ!... Εἶθε τοῦτο εἴη μάθημα διηνεκὲς καὶ ἀνείανον παντὸς βασιλεύοντος ἀνδρῶν ἐλευθέρων, φιλοῦντων τὴν ἐλευθερίαν, προερχομένην ἐκ τῆς ἰσότητος τῆς δημοκρατικῆς, ἥτις συνίστησι τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῶν ὑπάρξεως ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου. Ἡ μεταπολίτευσις σκοπὸν εἶχε νὰ κτυπήσῃ τὴν μικρὰν ἀνισότητα, ἣν ὁ ὄθων ἐσχημάτισε σκοπίμως ὑπὲρ αὐτοῦ, ἥτις ὅμως ὅτι δὲν ἦτο ἰσχυρὰ ἀποδεικνύει ἡ παντελής αὐτοῦ ἀπομόνωσις ἐν ταῖς τελευταίαις ἡμέραις τῆς βασιλείας του. Περὶ τὸ ἐσπέρας ἀπεφάσισα νὰ ἐξέλθω

εἰς ἐπίσκεψιν τῆς Προνοίας, ἀλλὰ μέχρι τῆς θύρας μόνον τοῦ φρουρίου ἐπορευόμην, διότι ὁ ἄνεμος πυροῖς ἔπνεε καὶ κατέκαιε. Περιωρίσθην λοιπὸν εἰς τὴν πλατεῖαν, ἔνθα οἱ στρατῶνες, καὶ ἐκεῖ περιεπάτουν μέχρι τῆς ἐννάτης καθ' ἣν ἐπεβιβάσθημεν πάλιν εἰς τὸ ἀτμόπλουν.

Ἡ Μουσικὴ ἐπαιάνιζε εἰς τὴν προκυμαίαν καὶ πληθὺς ἀνθρώπων περιδιάβαζεν. Ἐκεῖ δὲ καθημένων ἡμῶν, ἤλθεν τις δρομαῖος, ἵνα ἀναγγεῖλῃ τὸν θάνατον δυστυχοῦς τινος γυναικὸς συμβάντα ἕνεκα τῆς ἀνυποφόρου τοῦ ἀνέμου θερμότητος. Παρὰ τὴν προκυμαίαν βλέπει τις ἀκόμη τὴν Ἀψίδα, δι' ἣς οἱ Ναυπλιεῖς ἐτίμησαν τὸν ἐκλεκτὸν ἡμῶν βασιλέα ἐπισκεπτόμενον τὴν ἡρωϊκὴν τῶν πόλιν.

Περὶ τὴν ἐννάτην τῆς νυκτὸς ἀποπλεύσαντες ἐκάμπτομεν τὴν δεξιὰν ἀγκάλῃν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὸν Λακωνικόν. Ὁ πλοῦς μας οὗτος ὑπῆρξε εὐχάριστος, διότι ἄνεμος δροσερὸς διεδέχθη τὸν φθοροποιὸν λυδικὴν, ἅπαντες δὲ κατεκείμεθα ἐπὶ τῆς πρύμνης ἀφθόως τὸν θαλάσσιον ἄνεμον ἀναπνέοντες. Περὶ τὴν πρῶταν ἐξρίπτομεν τὴν ἄγκυραν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Γυθείου, εἰς τὸ Παρίσιον τῆς Μάνης, ὅπως αὐτὸ ὀνομάζουσι καυχώμενοι οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Ἐξῆλθον εἰς τὴν πόλιν περὶ τὸ ἑσπέρας καὶ περιῆλθον αὐτήν. Ἡ πόλις αὕτη εἶνε ἐκτισμένη ἐπὶ βουνοῦ κρημνάδους, ἐνῷ ὠραία πεδιάς ἀπλοῦται κάτωθεν αἱ ὁδοὶ αὐτῆς ἀκανόνιστοι στενοὶ καὶ ὄφρειδεῖς, ἡ δὲ ἀκαθαρότης αὐτῆς εἶνε εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμόν. Ἐκεῖ ἐλευθέρως περιέρχονται ζῶα μικρὰ μετὰ μεγάλων ἐν πλήρῃ ἐλευθερίᾳ, εἶνε δὲ ἀδιάβατοι οἱ ὁδοὶ τῆς ἕνεκα τῶν ἀκροθασίων. Οἱ χοῖροι μετὰ τῶν ὄνων καὶ τῶν ἄλλων οἰκιδίων ζῶων συνδιαιτῶνται ἐλευθέρως εἰς τὰς ὁδοὺς ἄνευ φθόνου καὶ ζηλοτυπίας ζητοῦντα τὴν τροφήν των. Παρὰ ταῦτα ἡ πόλις εἶνε ἐμπορικὴ καὶ διακρίνεται διὰ τὸ ἐμπορικὸν τῶν κατοίκων τῆς πνεύμα. Πλὴν δὲ τούτου δι' οὐδὲν ἄλλο δύναται τις νὰ τοὺς ἐπαινέσῃ ἢ ἀγρίότης αὐτῶν, ἣν ἐν πολλαῖς περιστάσεσιν, μάλιστα δὲ ἐν τῇ μεταπολιτεύσει, ἐπέδειξαν καὶ οἱ πολλοὶ αὐτῶν φόνοι, οὓς διέπραξαν πρὸς ἀλλήλους ἀτιμωρητῇ, δὲν εἶνε βέβαια καλῆς συστάσεως ἄξια.

Πάντες οἱ ἐπισκεφθέντες τὸ Γύθειον μετὰ φρίκης ἐνθυμοῦνται τὰ συμβάντα κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς μεταπολιτεύσεως. Εἰς τὸ κατὰστημα τοῦ Πράκτορος εἶδον πλάκα ἐκ μαρμάρου περιέχουσαν ψήφισμα βωμαϊκῆς ἐποχῆς, τὸ ὅποσον δὲν εἶχον καιρὸν νὰ ἀναγνώσω καὶ ἀντιγράψω, πρὸς δὲ καὶ

κέραιον μετ' ἐπιγραφῆς «Λαδοῦχος», καὶ ὁ ὁποῖος μοι ἐφάνη τεμάχιον στομίου πίθου ἐλαιοδόχου. Καὶ τὸ λείψανον τοῦτο εἶνε ἐποχῆς μεταγενεστέρας, ὥς εὐκόλως δύναται τις νὰ εἰκάσῃ καὶ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς εἶνε δὲ περίεργος ἢ ἀπομίμησις τῆς γραφῆς χρόνων ἀρχαιοτέρων.

Εἰς τὸ ἄκρον τῆς πεδιάδος, ὅπου ἀνεμόμυλος, εὔρον σαρκοφάγον ἀκέραιον καλῆς ἐποχῆς. Οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ἐκεῖ ὑπάρχουσι ὑπὸ γῆν αἱ ὀλίγαι ἀρχαιότητες ἕνεκα τῆς θέσεως, ἥτις ἐστὶν ἡ καλλίστη, καὶ τῆς σαρκοφάγου τῆς ἐκεῖ ἀνευρεθείσης. Εἰς τὰ ἀριστερὰ τοῦ λιμένος ὑπάρχει νησιδίον ἱκανῆς ἐκτάσεως καὶ κατὰφυτον ἀνῆκον εἰς τὸν Κ. Ζανετάκην. Ὁ πύργος τοῦ ὁ ἀρχαῖος καὶ τὰ ἄλλα εἶνε ἄξια περιεργείας. Ἐρωτήσας ἐγγώριον νὰ μοι εἴπῃ ἀπὸ πόσων ἐτῶν ὑπάρχει ὁ πύργος οὗτος, ἤκουσα τὴν λακωνικὴν ταύτην ἀπάντησιν «ἀπ' τὰ Παπουδικὰ». Τὴν ἀπάντησιν ταύτην τάσσω ὡς πρόβλημα εἰς τοὺς βουλομένους νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὸν χρονολογικὸν προσδιορισμὸν τοῦ πύργου τοῦ Ζανετάκη.

Μετὰ περίπατον ἐπὶ τῶν κήπων καὶ ἀμπελῶν τῆς πόλεως ταύτης, ἐπέβημεν τοῦ ἀτμοπλοίου καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀνηγόμεθα εἰς τὸ πέλαγος ἦν δὲ ὁ πλοῦς ἡμῶν ἕνεκα τῆς δροσερότητος τοῦ ἀνέμου καὶ τῆς λαμπρότητος τῆς σελήνης τερπνός. Περὶ τὴν 10 π. μ. τοῦ σαββάτου ἐβλέπομεν τὴν Κορώνην, πόλιν μικράν ἐντὸς πείχους Ἑνετικοῦ ἐφαίνοντο δὲ καὶ ἔξω τοῦ φρουρίου οἰκίαι τινες τῆς καλεῖσθε διεσκορπισμέναι ἐπὶ τῶν ἀμπελῶν καὶ κτημάτων. Συγχωρηθῆτω μοι ἡ παρέκβασις, συμπεσόντος λόγου περὶ Κορώνης, διότι κρίνω καθήκον νὰ παρηγορήσω φίλον μου τινα, ὅστις ἐνῷ πρότερον οὐδ' ἤξευρε οὐδ' ἔμελλε αὐτῷ περὶ Κορώνης, ἥδη χωρὶς καὶ εἰς μόνην τὴν λέξιν ταύτην γραφομένην ἢ λεγομένην. Ὁ ἀνίκητος εἰς τὸν πόλεμον ἔρως ἔδωσε τὸν φίλον μου αὐτὸν μὲ τὰ σύρματα τοῦ ἡλεκτρισμοῦ καὶ μαγνητισμοῦ, τὰ ἐκπεμπόμενα ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μιᾶς καλλιμόρφου κυρίας, τελειοδιδάκτου τοῦ Ἀρσακείου, συμπλευούσης μεθ' ἡμῶν ὑπὸ τὴν προστασίαν ἐντίμου οἰκογενείας. Δὲν εἶχε λοιπὸν ἄδικον ὁ Σοφοκλῆς ὅταν ἔγραφε περὶ ἔρωτος «φοιτᾷς δ' ὑπερπόντιος, ἐν τ' ἀγρονόμοις αὐλαῖς». . . . διότι ὁ ἔρως ἐν τῇ θαλάσῃ αὐτὸν κατέλαβεν. . . . Ἡ τελειοδιδάκτος δ' αὕτη τοῦ Ἀρσακείου οὐδόλως προσεῖχεν εἰς τὸν ἐρωτόληπτον φίλον μου, ἀλλὰ περὶ ἐνὸς καὶ μόνου ἐφρόντιζε, πότε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πατρίδα τῆς, νὰ ἴδῃ τοὺς πεφιλημένους αὐτῆς

γονεῖς, οὗς ἀπὸ πολλῶν δὲν εἶδεν ἐτῶν. Ὄταν τῇ ἐδειξαν τὸ μέρος ἐνθα κεῖται ἡ Κορώνη μετὰ πόσης χάριτος δὲν εἶπεν εἰς ἐπήκοον πάντων «ὦ νὰ ἤμην πουλάκι νὰ πέταγα;» ὠργίσθην μεγάλως ὁμως, ὅταν ἤκουσα τινα ἐπιχειρέακον καὶ φθο- νερὸν φίλον μου νὰ ἀπαντήσῃ ἀμέσως «δηλ. γλάρος! . . .

Ἐν τούτοις ἐπέπρωτο νὰ μείνῃ ἀπαρηγόρητος ὁ φίλος μου ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει τῆς πεφιλημέ- νης του, ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς Κορώνην. Τὸ ἀτμό- πλοιον ποτὲ δὲν ἀγκυροβολεῖ ἐκεῖ, ἀλλ' ὅταν ᾔ- ναι νηνεμία ἴσταται πρὸς στιγμὴν καὶ ἀποδιβά- ζει τοὺς ὁποίους ἔχει ἐπιβάτας ἢ παραλαμβάνει ἄλλους. Εὐτυχῶς, οὗσης γνωστῆς τῆς ἐλεύσεως τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος κυρίας, οἱ γονεῖς αὐτῆς ἦσαν ἐπὶ τῶν λέμβων καὶ πλησιάσαντες εἰς τὸ σταματήσαν ἀτμόπλοιον παρέλαβον τὴν ἀξιόλογον ταύτην κό- ρην καὶ ἀπῆλθον διευθυνόμενοι πρὸς τὴν ξηράν. Ἡ Καρτερία ἐξακολουθήσασα τὸν πλοῦν της ἔ- βαине κατ' ἀρχὰς τόσῳ ἀργά, ὥστε ἡδυνάτο τις νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι ἀπεικονίζουσα τὴν λύπην τὴν καταλα- βούσαν ἡμᾶς, δὲν ἤθελε νὰ ἀποχωρήσῃ ταχέως τῆς λυπηρᾶς σκηνῆς! . . .

Εὐτυχῶς δὲ ἡ νέα δὲν ἀπηξίωσε τοὺς συμπλω- τήρας της τῶν ἀποχαιρετισμῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς λέμβου τῆς φερούσης αὐτήν, ἔκλινε πολλάκις τὴν κεφαλὴν. . . . Μετ' οὐ πολὺ ἤκουσαμεν τοὺς κώδονας τῶν ἐκκλησιῶν νὰ κρούωσιν ἐν τῇ Κο- ρώνῃ τοῦτο μ' ἔκαμε νὰ ἐνθυμηθῶ τὸν λόγον τοῦ Καίσαρος, ὅτε ἐκυρίευσε κώμην τινα εἰς τὰς ὑ- πωρείας τῶν Ἀλπεων κειμένην· «Ἐβουλόμην, εἶ- πεν, εἶναι πρῶτος ἐνταῦθα, ἢ δεύτερος ἐν Ῥώμῃ».

Μετ' ὀλίγον διερχόμεθα τὴν Μεθώνην, φρού- ριον Ἑνετικόν, ἐνθύμημα τῆς δουλείας τῶν πατέ- ρων μας, διότι οἱ ὧμοι καὶ αἱ χεῖρες αὐτῶν, ἀ- ναγκαζομένων ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν, ἔκτισαν τὰ τεί- χη ἐκεῖνα, ὑπὸ τὰ ὁποῖα οἱ εὐαρίθμοι καὶ δειλοὶ Ἑνετοὶ ἐξησφάλιζον τὴν λείαν των καὶ προσφυ- λάττοντο. Τὴν μεσημβρίαν δὲ εἰμεθα εἰς τὸν πε- ρίφημον λιμένα τοῦ Νεοκαστροῦ καὶ ἐπεδαινομεν εἰς τὴν ξηράν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς πόλεως. Ἡ πόλις εἶνε μικρὰ, ἀλλὰ κανονικωτάτη καὶ τινὰς ἔχει καλῶς ἐκτισμένους οἰκίας. Ἡ παρὰ τὴν θάλασσαν πλατεῖα της ἐστολισμένη ὑπὸ πλατάνων σκιερῶν καὶ με- γάλων, καὶ ὑπὸ κρήνης ἄφθονον ὕδωρ ἐχούσης, κατασταίνουσιν αὐτὴν γοητευτικὴν καὶ τερπνοτά- τιν. Ἀπὸ τῆς πλατείας ταύτης πρὸς τὰ ἀριστε- Ͼ ὑπάρχει περίπατος ὀλίγον ἀνάντης, ὅστις σὲ ὀδηγεῖ εἰς καφενεῖον εὐτελὲς ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ

λόφου κείμενον, ἀφ' οὗ ὁ ὀρίζων ἐκτεταμένος καὶ γραφικὸς. Ἐκ τοῦ τόπου τούτου περιειργά- σθην τὴν Σφακτηρίαν καὶ τὸν λιμένα καὶ τὸ φρού- ριον, τὸ κείμενον ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ πρὸς τὸ δε- ξιὸν μέρος. Ὁ Κλέων, ὁ Δημοσθένης, ὁ Τσαμα- δὸς, ὁ Ἰμβραῖμης ὑπῆρξαν δραματοῦργοι μεγά- λων συμβάντων ἐκεῖ δραματισθέντων καὶ τὰ ὁ- ποῖα μεγάλην εἶχον ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ πλοίαρχος τῆς Καρτερίας Κ. Κριεζῆς μοι ἐδειξε τὸ μέρος ἐν ᾧ ἐγίνετο ἡ ναυμαχία τῶν τριῶν ἡνω- μένων στόλων Γαλλίας Ἀγγλίας καὶ Ῥωσσίας κατὰ τῶν ἡνωμένων τῆς Τουρκίας, τῆς Αἰγύπτου τῆς Τύνιδος καὶ Συρίας, ἡ βιάσασα τὸν Σουλτάνον νὰ δεχθῇ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ τοῦ μέ- ρους ἐκείνου ἐνῶ ἰστάμην φαίνεται τὸ νησίδιον τοῦ Χελωνακίου καὶ κατωπτέυει τις ὡς εἰς χάρ- τιν γεωγραφικὴν καὶ τὰς ἐλαχίστας τῶν θέσεων, ἃς οἱ πολέμιοι στόλοι ἔλαβον κατὰ τὴν ναυμα- χίαν. Ὁ Τουρκικὸς στόλος παρετάχθη ἐν σχήμα- τι πετάλου ἐπὶ δύο γραμμῶν ἀρχομένων ἀπὸ τῆς μιᾶς ἄκρας τῆς εἰσόδου τοῦ λιμένος καὶ εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν αὐτοῦ περατουμένων· ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν εἶχον τὸ νησίδιον τοῦ Χελωνακίου. Τὸ πεταλοειδὲς αὐτὸ σχῆμα εἶχε τοῦτο τὸ πλεονέ- κτημα, ὅτι ἔθετε ὑπὸ τὰ πυροβόλα ὅλου τοῦ στόλου πᾶν εἰσπλέον πλοῖον. Ὁ Τουρκικὸς στόλος εἶχε 1994 κανόνια μεγάλης ὀλκῆς ἐκτὸς τῶν πυροβόλων τοῦ φρουρίου καὶ μιᾶς ἐκατέρωθεν κα- νονοστοιχίας φρουρούσης τὴν εἴσοδον τοῦ λιμέ- νος. Εὐρωπαϊκὸς στόλος εἶχε 1276 κανόνια καὶ οὐδὲν πλεονέκτημα. Ὁ Κοδριγκτῶν ἦρχε τοῦ ὅλου στόλου, ὁ Χευδένος καὶ ὁ Δεριγνῆς ὑπῆκουον εἰς τὸν Ἀγγλον ὡς ἔχοντα βαθμὸν ἀνώτερον αὐτῶν, τὸν τοῦ ὑπόναυάρχου· ὁ Εὐρωπαϊκὸς οὗτος στό- λος ἤρχετο νὰ δώσῃ ἐν μάθημα εἰς τὸν Ἰμβραῖ- μιν τὸν μὴ τηρήσαντα εἰς δύο περιστάσεις τὸν λόγον τῆς τιμῆς του.

Ὁ Κοδριγκτῶν εἶχε διατάξει νὰ μὴ κανονο- βολήσωσι, ἂν μὴ πρῶτον οἱ Τοῦρκοι ἐκανονοβό- λουν. Ὁ διηγηθεὶς εἰς ἐμὲ τὴν ἱστορίαν τῆς ναυ- μαχίας μοι προσέθηκε ὅτι ὁ Τουνεζικὸς στόλος συγκεείμενος ἐκ τριῶν φρεγατῶν καὶ ἐνὸς βρεϊκίου ἐναυλόχει. Ἡ Ἀγγλικὴ ναυαρχὴ εἰσῆλθεν πρῶ- τη, ὁ ναύαρχος τοῦ Τουρκικοῦ στόλου ἰδὼν αὐτὴν εἶπεν «ὁ κύβος ἐρρίφη, οἱ Ἀγγλοὶ δὲν παίζουν- ται,» καὶ παρήγγειλε εἰς τὸν Κοδριγκτῶνα νὰ ἐκπλεύσῃ τοῦ λιμένος. «Δὲν ἤλθον νὰ λάβω, ἤλθον νὰ δώσω διαταγὰς» ἀπήντησε λακωνίζων ὁ ὑπερήφανος Ἀγγλος. Δὲν προτίθεμαι νὰ ἐξιστο-

φύσω τὴν ναυμαχίαν ταύτην, διότι ἐξέρχομαι τοῦ σκοποῦ τῆς συντόμου περιηγήσεως, ἄλλως τε τίς Ἕλλην δὲν ἤκουσε ἢ δὲν ἀνέγνω τὰ τῆς ἐθνοσωτηρίου ταύτης ναυμαχίας, ἀλλὰ σκιαγραφῶ τὰς ἐντυπώσεις μου τὰς ὁποίας ἡ θεὰ τοῦ λιμένος τοῦ Νεοκάστρου παρήγαγε ἐμοὶ τε καὶ τοῖς συμπλέουσιν. Νερὶ τὴν 2 μ. μεσημβρίαν τὸ παράδειγμα τῆς Ναυαρχίδος ἠκολούθησαν καὶ τὰ λοιπὰ Ἀγγλικὰ πλοῖα εἰσπλεύσαντα μετ' ὀλίγων Γαλλικῶν εἰς τὸν λιμένα βοήθειά λεπτοῦ ἐμβάτου, ἀνέμου συνήθους εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἑλλάδος ἐν ὥρᾳ θέρους. Τὰ ἐπίλοιπα δὲ τῶν Γαλλικῶν καὶ ὁ Ῥωσικὸς στόλος κατείχετο ὑπὸ πλήρους νηνεμίας ἔξω τοῦ λιμένος καὶ μόλις περὶ τὴν 3 εἰσηλθόν εἰς αὐτὸν καὶ ἔλαβον μέρος εἰς τὸν ἐνδοξον τοῦτον ἀγῶνα, τὸν ἀγῶνα τῆς ἐθνικότητος καὶ τῆς ἐλευθερίας. Κατὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην πανηγυρισθεῖσαν ὑφ' ὅλης τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὴν ὁποίαν ἡ ἐξαντληθεῖσα ὑπὸ ἐπιτακτοῦς πολέμου Ἑλλάς ἐχαίρειτ' ὡς ἀλάνθαστον καὶ βέβαιον γνώρισμα τῆς ἐλευθερίας της, ἡ Τουρκία ἀπώλεσε 5,000 στρατιώτας. Ἐμείνον δὲ 2 κορβέτται, 3 βρίκια καὶ τινα φορτηγὰ πλοῖα μόνον κομίσαντα εἰς τὴν Αἴγυπτον τὰ χαρέμια τοῦ Ἰμβραήμη, ἀφοῦ πρῶτον ἐπεσκευάσθησαν.

Κατὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην τοῦ Νεοκάστρου ὁ Καπιτανέμπεης ἔχασε τὸν ἕνα τοῦ πόδα καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ ἡ Τουρκία, ἥτις δὲν ζῇ, εἰμὴ διότι τὴν ἀνέχεται ἡ Εὐρώπη καὶ διότι εἰς τὴν ὑπαρξίν της εὐρίσκει τὸ συμφέρον της ἡ Ἀγγλία. Ἡ ναυμαχία ἐκείνη ἦτο τὸ ἀνταπόδωμά τῆς ἐν Σαλαμῖνι, ἔδει δὲ νὰ παρέλθωσιν 2000 ἔτη, ὅπως ἡ Εὐρώπη καὶ διὰ πραγμάτων ἐκφρασθῇ ὑπὲρ τῆς εὐεργετησάσης αὐτοὺς ἠθικῶς καὶ ὕλικῶς Ἑλλάδος. Τίς τῶν Ἑλλήνων δύναται νὰ λησμονήσῃ ποτε τὸν φιλελληνισμόν τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας Καρόλου καὶ Γεωργίου καὶ τὰς συνδρομὰς, αἱ ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ ἐπροκάλεσαν ὁ μαρτυρικὸς ἡμῶν ἀγών; Μοὶ διηγῆθησαν ὅτι Γαλλὶς πτωχὴ ἐπώλησε τὸ τῆς εὐροτῆς φόρεμά της ἀντὶ 20 φράγκων, τὰ ὁποῖα ἔδωκεν εἰς τοὺς ἐνεργούντας τὴν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων συνεισφοράν! Ἡ Εὐρώπη ἐπολιτεύθη πρὸς ἡμᾶς τὸν περὶ τῶν ὅλων ἀγωνιζομένους ἀγῶνα χριστιανικώτατα, ἐπέδειξε δὲ καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην της εἰς τὰ τέχνα ἐκείνων, οἵτινες ἐπολίτισαν αὐτοὺς καὶ ἐξηγυγένισαν.

Ἐν Νεοκάστρῳ δύο ἔτι ἐφείλκυσαν τὴν προσοχήν μου, τὰ ὁποῖα κρίνω καλὸν νὰ μὴ παραλείψω πρὸς τοὺς μέλλοντας νὰ ἀναγνώσωσι τὴν ἀ-

συνάρτητον ταύτην περιγραφὴν, εἶνε δὲ τὰ ἑξῆς.

Ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ ἀναγινώσκεται ὅτι ὁ Τηλέμαχος πορευθεὶς εἰς Πύλον μετὰ πατρός ἀκοὴν ἔνθα ἐβασίλευεν ὁ εὐγλωττος γέρων Νέστωρ, «τοῦ καὶ ἀπὸ στόματος γλυκίων μέλιτος ῥέεν αὐδὴ» ἐφ' ἀμάξης μετέβη ἐκεῖθεν εἰς Σπάρτην πρὸς τὸν Μενέλαον ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ. Εἶδον τὸν τόπον καὶ δυσκόλως πιστεύω, ὅτι ὑπῆρχε ἀμαξίτη ὁδὸς ἀπὸ Πύλου μέχρι Σπάρτης, διότι καὶ τὸ ἔδαφος εἶνε ἀνώμαλον καὶ βουνὰ περίκεινται ὑψηλὰ, ἢ φαίνεται ὅτι ἡ ὁδοποιεῖα κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἦτο ἐν μεγάλῃ χρήσει.

Δεύτερον εἶνε γέρων τις Ἑπτανήσιος πρὸ χρόνων 40 καὶ ἐπέκεινα ἀποκατασταθεὶς ἐν Νεοκάστρῳ καὶ εἰδήμων πολλῶν ξένων γλωσσῶν, ἀλλ' ὅστις ἰδιότροπος εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν διεγείρει τὴν περιέργειαν καὶ τὸν γέλωτα τοῦ ἐγχωρίου καὶ τῶν ξένων. Ὅστις γνωρίζει αὐτὸν θὰ γελάσει βεβαίως ὅτι τὸν ἐνθυμοῦμαι ἐν τῇ περιγραφῇ μου ταύτῃ. Φορεῖ ψάθινον πῖλον, δν ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ, ὅτι ἠγόρασε πρὸ 30 ἔτων καὶ μεταχειρίζεται κατὰ τῶν ἡλικιῶν ἀκτίνων, αἵτινες ἱκανῶς πλέον ἐπηνήργησαν ἐπ' αὐτοῦ. Τὸ μέγεθος δὲ καὶ τὸ σχῆμα τοῦ ἀχυρίνου τούτου πῖλου εἶνε περίεργα καὶ ὁμοιοσχημὰ ἀγγεῖοις ἀπορρήτοις! . . . Αἱ μεσαιωνικαὶ τοῦ ἰδεᾶ καὶ ἡ προφορά του ἀρκοῦντως τέρπουσιν. Τὰ Προξενεῖα ὅλα εἶνε ἀνατεθειμένα εἰς ἕνα μόνον Κύριον, ὅτις κατὰ τὸ δοκοῦν ἐπὶ τοῦ ἰστοῦ ὑψώνει οἶάν δηποτε θέλῃ σημαίαν κατὰ τὰς Κυριακάς καὶ τὰς ἐπισήμους ἡμέρας.

(Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές).

M. ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ.

ΚΑΛΑΙ ΤΕΧΝΑΙ.

ΓΡΑΦΙΚΗ.

ΕΙΣ τινὰ ἑλληνικὴν τῆς Τεργέστης ἐφημερίδα εἶδμεν πρὸ τινος ἀναγγελλομένην εἰκόνα τινα, ἔργον τοῦ ἐν Μονάχῳ σπουδάζοντος νέου ζωγράφου K. N. Λύτρα. Τὴν εἰκόνα ταύτην ἐπεμψεν ἐν Ἀθήναις ὁ νέος Καλλιτέχνης, καὶ ἡμεῖς ἰδόντες αὐτὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀξιολύτου K. Νάζου ἔνθα ὑπάρχει ἐκτεθειμένη, δυνάμεθα ἤδη νὰ φέρωμεν εὐσυνειδήτως ἐπ' αὐτῆς τὰς ἀσθενεῖς ἡμῶν κρίσεις· εὐχαρίστως δὲ δραττόμεθα καὶ τῆς εὐκαιρίας ταύτης ὅπως εἰπώμεν ὀλίγα τινὰ καὶ περὶ τοῦ ἐργασμαμένου αὐτὴν καλλιτέχνου.